

ASPECTE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SIGHIȘOREAN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Mihaela Crăciun

Unirea din 1918 a fost urmată de o perioadă în care statul român a depus eforturi susținute pentru integrarea deplină a noilor teritorii, pentru unificare și uniformizare legislativă.

Pentru a-și consolida autoritatea în noile provincii, statul a căutat să dezvolte elite de origine românească, care să poată înlocui elitele regimurilor care guvernaseră aceste teritorii în trecut. În orașele noilor provincii ale României, românii nu formau decât o treime din populație și nu ocupau poziții culturale importante. Școala fiind una din instituțiile care formează elite, statul român a acordat o mare atenție învățământului.

În perioada interbelică au fost votate mai multe legi de organizare a învățământului: pentru învățământul primar în 1924, 1925 și 1928 iar pentru învățământul secundar în 1932 și 1939.

După Unirea de la 1918, învățământul din Sighișoara a cunoscut o nouă evoluție. Din 1919, școlile de stat maghiare s-au transformat în școli românești, dar cu toate acestea, învățământul românesc era slab reprezentat. Într-un oraș cu populație predominant germană, nu existau școli secundare românești, iar școala primară funcționa în condiții improprii.

Dezvoltarea vieții românești a primit un important impuls odată cu anul 1934, când se instalează primul primar român al Sighișoarei, Aurel Mosora. Unul din domeniile cărui noul primar și noul consiliu comunal, controlat de români, i-au acordat atenție, a fost școala, și în mod deosebit școala primară. Aceasta își desfășura activitatea în condiții improprii, așa că, după 1934, se vor construi noi localuri școlare, atât pentru școala primară de fete cât și pentru cea de băieți.

Studiul de față dorește să prezinte câteva din aspectele mai mult sau mai puțin inedite, ale învățământului sighișorean interbelic.

I. Școli românești

Până în 1918 în zona Sighișoara au existat doar două școli primare românești, cu totul insuficiente pentru populația românească din zonă.

După 1918 statul român a început o vastă campanie edilitară în domeniul școlilor primare. Această campanie s-a făcut simțită și la nivelul județului Târnava Mare, și în Sighișoara, între 1920-1940 construindu-se noi localuri de școală în cătunele Sighișoarei, școala primară de fete din oraș și școala primară de băieți¹.

Prima construcție școlară ridicată după 1934 a fost localul școlii primare de fete. Suprafața acesteia era de aproximativ 700 mp și pentru finalizarea ei s-a alocat

---

1 *Monografia județului Târnava Mare, Sighișoara, 1943, p. 320*

suma de 4.000.000 de lei. Clădirea era formată din: subsol, parter (care cuprindea cinci săli de clasă, cancelaria, biblioteca, sala de ședințe) și etaj cu patru săli de clasă, o sală festivă și alte săli de învățământ².

Școala primară de băieți funcționa într-un local închiriat, care ajunsese să fie insuficient și impropriu desfășurării procesului de învățământ. Localul avea doar patru săli de clasă și de aceea cursurile se țineau alternativ atât dimineața cât și după amiaza³.

O statistică din anul 1925 ne arată că școala avea 267 de elevi și 8 învățători⁴. În 1934 școala era frecventată de peste 300 de elevi și nu avea, pe lângă sălile de clasă, alte încăperi necesare desfășurării în bune condiții a procesului de învățământ.

În aprilie 1937 consiliul comunal a alocat de la buget, pentru construirea școlii, o sumă de 2.300.000 de lei⁵. Noua clădire a școlii va fi inaugurată însă abia în 1940.

Răsfoind arhiva școlii primare din Sighișoara am putut observa creșterea treptată a numărului de elevi, precum și schimbările intervenite în organizarea procesului de învățământ, o dată cu Legea pentru învățământul primar din 1924.

Până în 1923 se menține clasificarea elevilor, „**la Crăciun**”, „**la Paști**”, și la „**finele anului**”. Primele două clasificări erau realizate cu cifre de la 1 la 4, 1 însemnând „foarte bine” sau „lăudabil”. La finele anului școlar se făcea o clasificare finală cu litere, de la „foarte bine”, la „bine”, „îndestulător”, și „neîndestulător” (care însemna corijență)⁶.

În 1923 se introduce un nou sistem de notare. Astfel, notele se acordau de la 1 la 10 și însemnau: 1, 2 și 3- rău, 4 și 5-mediocru, 6 și 7-bine, 8, 9 și 10-foarte bine. În ceea ce privește notele la purtare, acestea însemnau: 1, 2 și 3-purtare rea, 4 și 5-purtare de mijloc, 8 și 9-purtare foarte bună, iar 10 însemna purtare exemplară⁷.

Obiectele de învățământ studiate erau împărțite pe grupe, astfel: Limba română (scrierea și exerciții gramaticale, cetirea, exerciții de memorie, exerciții de compunere); Aritmetica și geometria; Celelalte științe (religia, istoria, geografia, științele fizico-naturale și igiena); Dexterități (caligrafia, desenul, cântul, exerciții de educație fizică, lucrul manual); Disciplina (purtarea și frecventarea).

La fiecare elev era consemnată situația la finele anului școlar cu termenul de „promovat” sau „repetent”, arătându-se și poziția elevului în ierarhia clasei⁸.

Spre exemplu, în catalogul clasei a III-a, din anul școlar 1929-1930, am

2 Nistor Cristescu, *Muncă românească. Activitatea consiliului comunal al Primăriei Sighișoara (1934-1937)*, Sighișoara, 1937, p.57

3 *ibidem*, p.105

4 Gustav Adolf Schneider, *Rumänische und ungarische Schulen*, în “Schäßburg.Bild...”, Heilbronn, 1998, p.184

5 Nistor Cristescu, *op.cit.*, p.106

6 Arhiva Școlii Generale „Radu Popa” din Sighișoara, *Fond III, Registrul matricol pe anul școlar 1919-1920*

7 *Viața școlară*, An.I, nr.2, 1 noiembrie 1923, Sighișoara, p. 5

descoperit numele elevului Gelu Teculescu, fiul renumitului director al Liceului de băieți. El încheia anul școlar cu media anuală 9,85, iar situația la finele anului școlar este consemnată de învățătorul Ghe.Fleşariu astfel: „*Promovat al 3-lea din 36 promovați*”⁸.

Cadrelle didactice din învățământul primar sighișorean s-au arătat preocupate nu numai de activitatea strict didactică din școală. Interesul lor pentru perfecționare și înnoire s-a regăsit și în paginile unor reviste de specialitate.

Astfel, în perioada interbelică, au apărut la Sighișoara, două reviste pedagogice, destinate cadrelor didactice din învățământul primar dar nu numai lor. Prima a apărut între 1923-1924 și se numea *Viața școlară*, iar a doua, între anii 1928-1931 cu titlul *Graiul dascălesc*.

Paginile acestor reviste erau folosite mai ales pentru a publica diferite circulare ale Revizoratului școlar, dar fiecare număr conținea și contribuții ale cadrelor didactice. Cu toate că putem caracteriza apariția lor ca fiind efemeră, aceste reviste au existat în peisajul publicistic sighișorean și le putem considera o realizare a corpului didactic din învățământul primar.

Dacă școlile primare românești au existat și înainte de anul 1918, învățământul secundar românesc își are începuturile în perioada interbelică.

Prima școală secundară românească de stat a fost cea de fete. Ea a fost înființată în anul 1919 și funcționa în clădirea fostei școli maghiare de fete, ca gimnaziu, cu clasele I-IV. În 1924 gimnaziul a fost transformat în liceu de tip C. A funcționat ca liceu până în anul 1930, când a fost readusă la statutul de gimnaziu, cu trei clase (I - III). În această formă a funcționat până în anul 1934 când s-a reînființat liceul, adăugându-i-se anual câte o clasă (ajungând liceu cu clasele I - VIII). Statutul de liceu s-a menținut doar patru ani, deoarece în 1938, școala este din nou transformată în gimnaziu (cu clasele I - IV). În perioada 1938-1942 a figurat sub denumirea de Gimnaziul de Fete, iar între 1942-1944 a redevenit liceu cu 8 clase, cu numele de Liceul „Regina Elena”⁹.

Clădirea școlii, a fost construită în 1897 și modernizată în 1938.

În ceea ce privește numărul și naționalitatea elevelor care au frecventat această instituție, documentele vremii prezintă statistici din care se poate observa foarte bine o fluctuație a numărului de eleve, datorat în primul rând deselor schimbări de statut ale școlii și creșterii sau scăderii numărului de clase, în funcție de aceste schimbări. Ca urmare, cel mai mare număr de eleve (276) l-a avut școala în anul școlar 1937-1938, când funcționa cu 8 clase, iar cel mai mic număr (60), în anul școlar 1930-1931, când fusese redusă la gimnaziu cu 3 clase.

În ceea ce privește naționalitatea elevelor, se observă că a existat mereu un număr de fete de naționalitate germană, maghiară sau evreice, care au frecventat

8 *ibidem*

9 *Monografia județului...*, p. 339

această școală, indiferent de statutul ei. Anul școlar 1937-1938 iese în evidență din nou ca fiind anul în care o treime din eleve erau de altă naționalitate decât română¹⁰.

Corpul didactic al liceului era format predominant din profesoare, dintre titulare remarcându-se Emilia Berea, Maria Crăciunescu, Virginia Știrbețiu, Maria Diaconescu ș.a.

A doua școală secundară românească înființată după 1918 a fost o școală de băieți, Liceul de băieți „Principele Nicolae”.

Liceul și-a deschis porțile la 15 octombrie 1923, în localul școlii primare. Cursurile liceului au început cu 5 clase (secția modernă). În anul școlar următor, 1924/1925, liceul avea 6 clase, iar numărul total al elevilor crescuse la 254. În anii următori s-au mai adăugat succesiv câte o clasă, ajungându-se în anul școlar 1926-1927, la 8 clase (liceu tip C)¹¹.

Liceul nu avea un local propriu, clădirea în care funcționa era a școlii primare de stat, și a fost construită prin 1880 pentru școala maghiară de stat pentru băieți. Au fost făcute reparații importante clădirii, înainte de deschiderea liceului iar apoi, pe parcursul anilor s-au făcut permanent îmbunătățiri.

La inaugurarea liceul avea 180 de elevi înscriși¹² dar în anii următori numărul elevilor se va tot modifica ca urmare a creșterii numărului de clase dar va și scădea. În privința naționalității elevilor, în afară de români, majoritari, mai erau și elevi de alte naționalități. Procentul cel mai mare era al maghiarilor, fapt explicabil prin lipsa unei școli secundare de băieți, maghiară, în timp ce sașii aveau Liceul „Episcop G.D.Teutsch”.

Din corpul profesoral al acestui liceu făceau parte cadre didactice de înaltă ținută precum profesorii: Constantin Medrea, Ion Cernetz, Mihail Vitez, Iuliana Schlachter-Balint, Ioan Medrea, Alexandru Petit, Zoltan Török, Eugen Adorjan, Ghe. Babeș, Florea Prodan, Gheorghe Orăsanu ș.a.

Toți acești profesori s-au implicat activ în viața școlii și a orașului, mărturie fiind bogata și diversă activitate extrașcolară desfășurată de ei și consemnată în anuarele liceului.

În perioada interbelică liceul a avut în frunte ca directori, două personalități ale vieții culturale românești: Nicolae D. Petrescu-Zoița și Horia Teculescu.

Nicolae D. Petrescu-Zoița a fost director al Liceului „Principele Nicolae” între anii 1923-1926, numele său fiind legat de una din importante realizări din viața școlară sighișoreană, redactarea gazetei „*Sfătuitorul Târnavelor*”.

„*Sfătuitorul Târnavelor*” apărea bilunar, sub conducerea corpului profesoral al Liceului de băieți „Principele Nicolae” și a fost prima gazetă sighișoreană apărută sub conducerea unui corp profesoral. Primul număr a apărut în 4 martie 1926, avându-l

10 *Ibidem*

11 *Monografia județului...*, p.334

12 *Anuarul Liceului „Principele Nicolae” din Sighișoara. Anul școlar 1926/1927*, p.164

ca director redacțional pe profesorul N.D.Petrescu-Zoița. Din păcate, *Sfătuitorul Târnavelor* a avut viață scurtă, după al patrulea număr, această gazetă încetându-și apariția.

De la 1 octombrie 1926 este numit director al Liceului de băieți profesorul Horia Teculescu, detașat de la Liceul „Mihai Viteazul“ din Alba Iulia.

Horia Teculescu va rămâne în Sighișoara și în fruntea liceului, până la moartea sa în 1942, în toată această perioadă remarcându-se ca o personalitate activă în viața culturală a orașului. Se poate afirma că întreaga lui viață profesională a pus-o în slujba învățământului și culturii din Sighișoara și județ, unde a fost talentat profesor, animator cultural, cărturar, culegător de folclor, publicist premiat de Academia Română, conferențiar și orator¹³.

Printre realizările remarcabile în domeniul publicistic ale lui Horia Teculescu se numără culegerea de folclor „*Pe Murăș și pe Târnavă*” dar și cele trei ediții ale anuarului liceului pe care-l conducea.

Liceul de băieți „Principele Nicolae” a fost, de la înființare și pe întreg parcursul perioadei interbelice, un adevărat centru de cultură și simțire românească

Menirea de instituție de învățământ a liceului, a fost îndeplinită cu succes, prin educarea a generații întregi de români, care până atunci fuseseră lipsiți de posibilitatea de a urma o școală secundară românească în Sighișoara. Această menire a fost dublată de cea de instituție de cultură a orașului. Prin activitatea școlară și extrașcolară a elevilor și a cadrelor didactice de aici, liceul a contribuit la dezvoltarea vieții culturale a orașului și la promovarea spiritualității românești în zonă.

II. Școli germane și maghiare

Școlile germane existente înainte de 1918 au continuat să funcționeze și să fie importante instituții de cultură.

Astfel, Școala civilă evanghelică pentru băieți continua să funcționeze ca școală confesională, aparținând comunității evanghelice. Localul școlii, construit în 1867, era proprietatea Bisericii evanghelice și în aceeași clădire își ținea cursurile și școala elementară de băieți.

Directorul școlii era Carol Höchsmann, iar din corpul didactic mai făceau parte și profesorii E. Schols, Johann Tellmann și Richard Lang¹⁴.

Școala civilă evanghelică germană de fete funcționa în continuare în localul construit în 1877, care aparținea Bisericii evanghelice. Ca și la școala de băieți, și aici exista și o școală elementară de fete.

În anul școlar 1923-1924, cele patru clase secundare erau frecventate de 186 de eleve, din care 181 eleve germane iar 5 eleve erau de alte naționalități.

13 M. Petcu, Ghe. Gavrilă, *Astra sighișoreană (1861-1950) și Horia Teculescu (1897-1942)*, Sighișoara, 1999, p.99

14 *Anuarul învățământului particular de grad secundar din România pe anul școlar 1923-1924*, București, 1925, p. 163

În anii următori, statisticile ne arată o scădere a numărului de eleve, astfel că în 1939-1940 doar 95 eleve au frecventat această școală¹⁵.

Corpul didactic al școlii era alcătuit din profesori ca W. Hann, T. Fabini, K. Leonhardt și Maria Wollmann. Directorul instituției a fost profesorul Samuel Both, urmat de Wilhelm Hann și Josefine Siegmund¹⁶.

Anuarele Gimnaziului ne furnizează o serie de informații sumare despre viața școlii. Pe lângă informațiile și statisticile legate de numărul elevelor, naționalitatea lor, promovabilitate și mișcările de personal, sunt descrise și alte activități și evenimente din viața școlii.

Spre exemplu, aflăm că în anul școlar 1933-1934 nu s-au putut face decât „excursiuni mai mici” din cauza vremii nefavorabile dar și din „lipsa de bani a elevelor”. S-au făcut însă vizite în oraș și în împrejurimi, la fabrici, muzee și monumente demne de văzut¹⁷.

În legătură cu starea sanitară a școlii, în anul școlar 1934/1935, anuarul consemnează închiderea tuturor celor patru clase, între 10 decembrie 1934 și 3 ianuarie 1935, din cauza scarlatinei¹⁸.

O altă școală germană a fost Școala Normală evanghelică pentru fete. Aceasta a continuat să funcționeze ca școală normală cu 4 clase suprapuse la 4 clase de școală medie sau 4 primare superioare cu examen de admitere. Avea și o școală de aplicație de 6 ani, cu mai multe diviziuni.

Absolventele acestei școli primeau diplome de învățătoare pentru școlile primare cu limba de predare germană.

În anul 1922 în fruntea școlii va ajunge dr. Heinz Emeric Brandsch care se va remarca și printr-o serie de publicații, care vor fi preluate ca manuale autorizate în locul celor de până atunci. Printre acestea se numără și o „Istorie a pedagogiei”¹⁹.

Pe lângă profesorul Brandsch, școala mai avea în corpul didactic și alți profesori dedicați muncii la catedră precum: Frederic Czikeli, Malvine Scheidler, Maria Wollmann, Selma Gottschling²⁰.

În ceea ce privește numărul elevelor care au studiat la aceasta instituție, o statistică a vremii ne arată că acesta varia în jurul cifrei de 100. În privința naționalității, majoritatea covârșitoare a elevelor erau de naționalitate germană, din 1930 până în 1940 doar 7 eleve au fost de altă naționalitate, și anume maghiară.

Liceul „Episcopul G.D.Teutsch” a continuat să fie un pilon de bază al

15 *Anuarul Gimnaziului ev.C.A. de fete din Sighișoara pentru anul școlar 1933/1934*, Sighișoara, Tipografia F.J.Horeth, 1934, p.10

16 *Monografia județului...*, p.346

17 *Anuarul Gimnaziului...*, p.4

18 *Anuarul Gimnaziului...*, p. 4

19 Josefine Siegmund, *Lehreinnebildungsanstalt*, în “Schäßburg. Bild...”, Heilbronn, 1998, p.176

20 *Anuarul învățământului particular de grad secundar...*, p.168

învățământului german din Sighișoara și în perioada interbelică.

În cele 8 clase ale liceului studiau atât elevi germani dar și români sau maghiari. O statistică 1925, ne arată că în anul școlar 1923/1924 frecventau școala un număr de 329 de elevi, din care 288 erau germani²¹.

Pentru restul perioadei interbelice se înregistrează o scădere a numărului total de elevi față de anul școlar 1923-1924. Astfel, numărul elevilor a variat de la 176, în anul școlar 1932-1933, la 271 în anul școlar 1937-1938²².

La conducerea liceului s-au aflat în această perioadă personalități, de seamă ale comunității germane din Sighișoara: dr.Johann Wolf și dr.Julius Hollitzer (între anii 1928-1945).

Alături de aceștia, și-au desfășurat activitatea și alte cadre didactice de valoare, cum au fost: Karl Brausohr, Hugo Birnbaum, Henrich Höhr, Johann Markus, Karl Rath, Gustav Teutsch²³.

Activitățile elevilor și profesorilor de la liceul german nu țineau însă exclusiv de orele de curs. Continuă să-și desfășoare activitatea și în această perioadă, organizația elevilor liceului, înființată cu decenii în urmă, *Coetus*²⁴. Existau deasemenea, diferite colectivități grupate după diferitele activități desfășurate: literatură, teatru, atletism, handbal, orchestra. Se organizau diferite manifestări pentru elevi și nu numai, cum ar fi: serate Coetus, concerte, manifestări sportive, sebaria Skopation, absolvirea Oktavei.

În ceea ce privește școlile maghiare, se remarcă Școala civilă romano-catolică de fete. Aceasta era școală confesională civilă, cu limba de predare maghiară, care aparținea comunității romano-catolice.

Școala funcționa cu 4 clase iar elevele erau atât de religie romano-catolică, cât și reformată și unitariană²⁵. În anul școlar 1923-1924, școala avea 94 de eleve, iar în 1925, 88 de eleve, numărul acestora variind în jurul cifrei de 100.

Directoarea școlii era Bertha Simon iar din corpul profesoral mai enumerăm: Ema Szabó, Johana Sándor, Árpád Bonda, Ferent Lőrinczy, și Irina Pinter²⁶. Numărul cadrelor didactice era destul de restrâns, aceștia predând grupe de materii. Acest fapt poate fi corelat însă și cu numărul destul de mic al elevilor care frecventau această școală.

Sursele cu privire la școlile din Sighișoara interbelică sunt destul de sărace în informații privind școlile maghiare. Știm doar că erau școli particulare, confesionale. Astfel, pe lângă școala comunității romano-catolice, a mai funcționat și o școală

21 *Anuarul învățământului particular ...*, p.166

22 *Monografia județului...*, p.345

23 Egon Machat, *Die Bergschule* în "Schäßburg. Bild...", p.162

24 Egon Machat, *op.cit.*, p.164

25 *Anuarul învățământului particular...*, p.165

26 *Ibidem*, 166

deschisă de biserica reformată maghiară în anul școlar 1919-1920²⁷. Această școală avea 7 clase și până în 1923 și-a ținut cursurile în casa parohială. În 1925, funcționa cu 103 elevi și 3 cadre didactice²⁸.

Analizând însă statisticile școlilor secundare românești și germane, se poate observa că un număr destul de ridicat din elevii care le frecventau erau de naționalitate maghiară.

Trebuie să ținem seama însă și de faptul că, populația maghiară a Sighișoarei în perioada interbelică a fost mai redusă ca număr, decât cea săsească și cea românească (de exemplu în 1930, din totalul populației Sighișoarei de 13.033 de locuitori, 5236 erau sași, 4366 erau români, 2896 erau maghiari²⁹).

În orice limbă și în orice perioadă, școala a avut un rol deosebit în viața comunității sighișorene. Oamenii școlii au fost mereu, adânc implicați în viața orașului și mulți dintre ei au fost exemple de dăruire și pasiune pentru meserie.

The period between the two wars was one in which Sighișoara went through significant changes, most of which constituting the next logical step following the union between Transylvania and Romania. One of the domains which manifested a new evolution after 1918, was that of education.

This period between wars in Sighisoara, is characterized not only by an evolution of the Romanian education, in particular, but also by the existence of the German and Hungarian schools who will continue to work and represent important cultural centres for the national minorities.

Romanian primary schools, which were not sufficient at the time and who worked in improper conditions, will go through some changes, especially after 1934, when Aurel Mosora, the first Romanian mayor, is appointed in Sighișoara. Thus, the first girls Primary School will be built and funds will be allotted for the building of the boys primary school.

In the same period, the first Romanian secondary schools are opened in Sighișoara: the Girls High-school in 1919 and the "Prince Nicholas" Boys High-school in 1923. The two institutions were very active in the life of our town and of our county, representing important and cultural educational centres through the activity of their students and teachers.

---

27 Gustav Adolf Schneider, *Rumänische und ungarische Schulen*, în "Schäßburg.Bild..." , p.183

28 Idem, *Statistik über das Schäßburger Schulwesen nach 1900*, în Schäßburg. Bild..." , p.184

29 Gheorghe Baltag, *Sighșoara. Schassburg. Segesvar*, Cluj-Napoca, 2004, p.297

ASPECTS OF THE EDUCATION SISTEM IN SIGHISOARA IN THE PERIOD BETWEEN WARS

(Summary)

It is worth mentioning here, the name of Horia Teculescu, the principal of the “Prince Nicholas” Boys High-school, a remarkable personality of the Romanian culture and education in Sighișoara, a reputed teacher, a cultural animator, a folklore pursuer, a Romanian Academy awarded publicist, a lecturer and an orator.

The presence of the published works belonging to different teachers must also be mentioned in the publishing life of Sighișoara. They refer to the two teachers’ magazines: “School Life” (Viața școlară) and “The Teacher’s Voice” (Graiul dascălesc), and also to: “The Tarnava Adviser” (Sfătuitorul Târnavelor), a newspaper written by the teachers of the “Prince Nicholas” Boys High-school.

The German schools existing prior to 1918, continued to work and represent important cultural institutions. They remained private schools under the authority of the German Evangelical Church. Among these, are the: “G.D. Teutsch Bishop” School, The Girls Normal School, The Civil Evangelical Boys and Girls Schools.

The Hungarian schools were not so numerous, and they were also confessional schools. A lot of Hungarian students went to German as well as to Romanian schools.

Whatever the language or the period, school had an important role in the community life of Sighișoara. The teachers were deeply committed to the life of their town, and many of them were became models of true dedication and passion for their jobs. (Mihaela Buică)